

# Мистецтво нашого народу

1 рік навчання

*Корнієнко Анна Володимирівна,  
кандидат педагогічних наук,  
старший науковий співробітник  
лабораторії діяльності позашкільних закладів  
Інституту проблем виховання НАПН України.*

## ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Сучасна позашкільна освіта є провідною ланкою цілісної системи освіти України в процесі етнокультурного виховання. За останні роки значного поширення набули в позашкільних навчальних закладах творчі об'єднання та гуртки декоративно-ужиткового мистецтва. Цей вид народного мистецтва містить вироблену віками техніку виконання, в якому реалізуються багатовікові традиції народу.

Декоративно-ужиткове мистецтво є джерелом духовного розвитку особистості. Його дія на людину невичерпна за своїми можливостями, багатством та універсальністю, адже воно впливає на психічну діяльність, формує та розвиває почуття, моральні та естетичні ідеали, творче мислення та науковий світогляд. Завдяки її символічній, образній мові, учні мають можливість глибше пізнати історію рідного краю, свого народу, України.

Навчальна програма реалізується у гуртках художньо-естетичного напрямку позашкільних навчальних закладів та спрямована на вихованців молодшого шкільного віку.

**Мета програми:** створення умов для творчого розвитку дітей засобами декоративно-ужиткового мистецтва.

### **Основні завдання:**

- виховати дбайливе ставлення та пошану до надбань народного мистецтва;
- створити умови для здобуття учнями знань, вмінь та навичок з техніки декоративно-ужиткового мистецтва;
- навчити поєднувати різноманітні техніки у процесі виконання виробів;
- розвинути художній смак, творчу уяву, фантазію, виробити індивідуальний стиль роботи.

Навчальна програма передбачає 1 рік навчання, розрахована на початковий рівень - 144 години на рік, 4 години на тиждень.

**Зміст роботи гуртка** “Мистецтво нашого народу” спрямований на те, щоб дитина за час навчання ознайомила з широким спектром видів

декоративно-ужиткового мистецтва. За умови вивчення програми, тобто оволодівши елементарними навичками виготовлення виробів засобами декоративно-ужиткового мистецтва, дитина надалі усвідомлено буде робити вибір гуртка з метою подальшого поглибленого навчання у позашкільному навчальному закладі.

**Форми і методи навчання.** Навчання проводиться за фронтально-індивідуальною формою; використовуються такі методи: бесіда, лекція, індивідуальні та колективні вправи, екскурсії в природу, в музеї, на виставки, зустрічі з народними майстрами тощо.

**Методи контролю** за отриманими результатами. Наприкінці кожного заняття проводиться коротке опитування, демонстрація виконаних робіт, їх аналіз; при завершенні будь-якої теми та в кінці кожного півріччя проводяться вікторини, виставки робіт у гуртку та їх відбір на виставки-конкурси у закладі, районі, місті тощо.

В основу програми покладено положення компетентісного та діяльнісного підходів.

Програма є орієнтовною. Керівник гуртка може вносити зміни й доповнення у зміст програми та розподіл годин за темами, ураховуючи інтереси гуртківців, стан матеріально-технічної бази закладу.

## **АВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**

| №<br>п/п                                                   | Тема                                       | Кількість годин |            |           |
|------------------------------------------------------------|--------------------------------------------|-----------------|------------|-----------|
|                                                            |                                            | теоретичних     | практичних | усього    |
|                                                            | Вступ                                      | 2               | -          | 2         |
| <b>Блок 1. Поробки та аплікації з природних матеріалів</b> |                                            | <b>5</b>        | <b>31</b>  | <b>36</b> |
| 1.1.                                                       | Поробки з жолудів та каштанів              | 1               | 5          | 6         |
| 1.2.                                                       | Малювання крупною                          | 1               | 5          | 6         |
| 1.3.                                                       | Аплікація з яєчної шкарлупи                | 1               | 5          | 6         |
| 1.4.                                                       | Вироби з сіна, соломи, листя кукурудзи     | 1               | 7          | 8         |
| 1.5.                                                       | Фелтінг. Техніка мокрого та сухого валяння | 1               | 9          | 10        |
| <b>Блок 2. Поробки та аплікації з підручних матеріалів</b> |                                            | <b>3</b>        | <b>15</b>  | <b>18</b> |
| 2.1.                                                       | Поробки з пластикової тари                 | 1               | 7          | 8         |
| 2.2.                                                       | Поробки та аплікації з паперових серветок  | 1               | 5          | 6         |
| 2.3.                                                       | Поробки з фольги, ватних дисків            | 1               | 3          | 4         |
| <b>Блок 3. Знайомство з фарбами, кольорами</b>             |                                            | <b>5</b>        | <b>25</b>  | <b>30</b> |
| 3.1.                                                       | Кольоросприйняття                          | 1               | 5          | 6         |
| 3.2.                                                       | Гравюра                                    | 1               | 3          | 4         |
| 3.3.                                                       | Вітраж                                     | 1               | 3          | 4         |
| 3.4.                                                       | Петриківський розпис                       | 1               | 9          | 10        |
| 3.5.                                                       | Писанкарство                               | 1               | 5          | 6         |
| <b>Блок 4. Вироби з паперу</b>                             |                                            | <b>6</b>        | <b>34</b>  | <b>40</b> |
| 4.1.                                                       | Паперопластика                             | 1               | 3          | 4         |
| 4.2.                                                       | Витинанка                                  | 1               | 5          | 6         |
| 4.3.                                                       | Аплікація                                  | 1               | 7          | 8         |
| 4.4.                                                       | Оригамі                                    | 1               | 5          | 6         |
| 4.5.                                                       | Квілінг                                    | 1               | 7          | 8         |
| 4.6.                                                       | Плетення з газет                           | 1               | 7          | 8         |
| <b>Блок 5. Ліплення</b>                                    |                                            | <b>2</b>        | <b>14</b>  | <b>16</b> |
| 5.1.                                                       | Солоне тісто                               | 1               | 9          | 10        |
| 5.2.                                                       | Глина                                      | 1               | 5          | 6         |
|                                                            | Підсумок                                   | -               | 2          | 2         |

|       |    |     |     |
|-------|----|-----|-----|
| Разом | 23 | 121 | 144 |
|-------|----|-----|-----|

## ЗМІСТ ПРОГРАМИ

### **Вступ (2 год.)**

*Теоретична частина.* Мета та зміст роботи гуртка. Техніка безпеки. Види декоративно-ужиткового мистецтва.

### **Блок 1. Поробки та аплікації з природних матеріалів (36 год.)**

#### **1.1. Поробки з жолудів та каштанів (6 год.)**

*Теоретична частина.* Природа навколо нас (характеристика дуба, каштана, їх плодів, для кого плоди є їжею). Техніка безпеки з колючими та ріжучими предметами.

*Практична частина.* Виконання гусенички, Вінні-Пуха, Лісовичка, бабки, їжачка.

#### **1.2. Малювання крупю (6 год.)**

*Теоретична частина.* Крупа як засіб малювання (характеристика, зовнішній вигляд, форма, колір). Техніка безпеки при роботі з фарбами та клеями.

*Практична частина.* Натюрморт “Фрукти і посуд”.

#### **1.3. Аплікація з яєчної шкарлупи (6 год.)**

*Теоретична частина.* Правила підготовки яєчної шкарлупи до роботи.

*Практична частина.* Композиція “Домашні тварини”.

#### **1.4. Вироби з сіна, соломи, листя кукурудзи (8 год.)**

*Теоретична частина.* Сіно, солома, листя кукурудзи як матеріал для виробів. Лялька-мотанка як оберіг.

*Практична частина.* Виготовлення ляльки-мотанки з сіна, соломи, листя кукурудзи.

#### **1.5. Фелтінг (10 год.)**

*Теоретична частина.* Валяння вовни як забуте мистецтво. Техніка безпеки з колючими та ріжучими предметами.

*Практична частина.* Виготовлення намиста мокрим способом валяння вовни. Виготовлення подушечки для голок “Грибочок” сухим способом валяння.

### **Блок 2. Поробки та аплікації з підручних матеріалів (18 год.)**

#### **2.1. Поробки з пластикової тари (8 год.)**

*Теоретична частина.* Шкідливість пластику в природі. Техніка безпеки з колючими та ріжучими предметами.

*Практична частина.* Композиція “Вітрячок”. Композиція “Квіти з донця пляшки”. Композиція “Курочка та півник з пластикової пляшки”.

## **2.2. Поробки та аплікації з паперових серветок (6 год.)**

*Теоретична частина.* Декупаж як один з видів декоративно-ужиткового мистецтва”. Знайомство з технікою виконання декупаж. Правила виконання техніки аплікації з паперових кульок.

*Практична частина.* Композиція “Полуничка”, “Свинка”, “Баранчик”; поєднання в колективну композицію “Село”; колективна робота до Нового року “Новорічні мотиви”; листівка для мами (квіти). Виготовлення ялинкових новорічних прикрас засобами декупажу.

## **2.3. Поробки з фольги, ватних дисків (4 год.)**

*Теоретична частина.* Металева фольга. Методи її виготовлення. Методи переробки. Технологія виготовлення фольги.

*Практична частина.* Поробка “Павучок щастя”. Листівка “Зайчик”. Листівка “Ведмежатко”.

# **Блок 3. Знайомство з фарбами, кольорами (30 год.)**

## **3.1. Кольоросприйняття (6 год.)**

*Теоретична частина.* Видобуток кольорів в давнину (природні кольорові пігменти з трави, кори). Знайомство з заливкою, розтяжкою. Основні і похідні кольори. Хроматичні та ахроматичні кольори.

*Практична частина.* Виконання вправ з змішуванням та розбілюванням кольорів. Малювання методом “по- вологому”, імітація наскальних розписів. Малювання клеєм ПВА, виконання заливки, малювання тла фону способом розтяжки.

## **3.2. Гравюра (4 год.)**

*Теоретична частина.* Гравюра як вид графічного мистецтва.

*Практична частина.* Композиція “Пасхальне яйце”.

## **3.3. Вітраж (4 год.)**

*Теоретична частина.* Історія виникнення вітражу.

*Практична частина.* Композиція “Нам посміхається сонечко”.

## **3.4.Петриківський розпис (10 год.)**

*Теоретична частина.* Петриківський розпис як один з видів декоративно-ужиткового мистецтва. Вивчення традиційного зображення в петриківському розписі.

*Практична частина.* Вимальовування під різними кутами і нахилами, комбінування елементів: “зернятко”, “горішок”, “їжачок”. Композиція “Веселка”. Композиція “Калина”. Композиція “Польові квіти” (ромашки, волошки). Розпис стаканчика, тарілочки.

### **3.5. Писанкарство (6 год.)**

*Теоретична частина.* Писанкарство як один з видів декоративно-ужиткового мистецтва.

*Практична частина.* Розпис пасхального яйця (крапанка, писанка, шкрябанка, мальованка).

### **Блок 4. Вироби з паперу (40 год.)**

#### **4.1. Паперопластика (4 год.)**

*Теоретична частина.* Папір як самий простий, доступний і легко оброблюваний матеріал. Технологія виготовлення паперу.

*Практична частина.* Виготовлення скриньки для дрібничок.

#### **4.2. Витинанка (6 год.)**

*Теоретична частина.* Витинанка як один з видів декоративно-ужиткового мистецтва.

*Практична частина.* Витинанка “Чебурашка”. Витинанка “Крижинки”. Витинанка “Гноми”. Витинанка “Ляльки”.

#### **4.3. Аплікація (8 год.)**

*Теоретична частина.* Аплікація як технологія фіксації.

*Практична частина.* Виготовлення листівки для тата. Аплікація “Корзинка з писанками”. Аплікація з геометричних фігур. Аплікація “Сова на гілці”.

#### **4.4. Оригамі (6 год.)**

*Теоретична частина.* Оригамі як вид японського мистецтва паперопластики.

*Практична частина.* Композиція “Жабка на листочку в очереті”. Композиція “Щеня біля будки”.

#### **4.5. Квілінг (8 год.)**

*Теоретична частина.* Історія квілінгу.

*Практична частина.* Композиція “Первоцвіти”. Листівка до дня перемоги. Листівка до 8 березня. Пасхальне яйце. Колективна композиція “Калина”.

#### **4.6. Плетення з газет (8 год.)**

*Теоретична частина.* Історія походження плетення з газет.

*Практична частина.* Виготовлення кошика.

### **Блок 5. Ліплення (16 год.)**

#### **5.1. Солоне тісто (10 год.)**

*Теоретична частина.* Ліплення з солоного тіста як один з видів творчості.

*Практична частина.* Композиція “Маковий віночок”. Композиція “Село за тином”. Композиція “Дракончик та замок”. Композиція “Яблучко на тарілочці”. Композиція “Пасхальний зайчик”.

## **5.2. Глина (6 год.)**

*Теоретична частина.* Що таке глина? Її походження.

*Практична частина.* Композиція “Калина”. Композиція “Полуниці”.

## **Підсумок (2 год.)**

*Практична частина.* Підсумки роботи за навчальний рік, ігри, конкурси, вікторини, виставка домашніх реліквій та дитячих робіт, зустріч з батьками.

## **ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ**

*Вихованці мають знати:*

- види декоративно-ужиткового мистецтва (петриківський розпис, писанкарство, кераміка), їх історію виникнення;
- принципи роботи виконання виробів з природних, підручних матеріалів, паперу, глини, солоного тіста;
- знати техніку безпечної праці з колючими та ріжучими предметами.

*Вихованці мають вміти:*

- поєднувати різноманітні техніки у процесі виконання виробів;
- складати композиції, знати алгоритми їх вимальовування, мати навички чіткого
- композиційного розміщення та зображення на заданій поверхні;
- оздоблювати та презентувати готові роботи.

*Вихованці мають набути досвід:*

- виконання виробів з природних, підручних матеріалів, паперу, глини, солоного тіста;
- самостійно використовувати набуті знання та вміння при виконанні творчих робіт.

## **ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ**

| Основне обладнання | Кількість |
|--------------------|-----------|
| <i>Матеріали</i>   |           |
| Клей ПВА           | 15 фл.    |
| Фарби гуашеві      | 15 наб.   |

|                                             |          |
|---------------------------------------------|----------|
| Акварельні фарби                            | 15 наб.  |
| Прості олівці                               | 15 шт.   |
| Крейда                                      | 1 кор.   |
| Кольоровий картон                           | 15 наб.  |
| Папір для малювання                         | 15 наб.  |
| Папір для квілінгу                          | 15 наб.  |
| Папір для орігамі                           | 15 наб.  |
| Альбоми для малювання                       | 15 шт.   |
| Глина                                       | 3 кг     |
| Вовна різнокольорова для фелтінгу           | 1,5 кг   |
| <i>Інструменти та приладдя</i>              |          |
| Ножиці для паперу                           | 15 шт.   |
| Нитки                                       | 3 кат.   |
| Лінійка                                     | 15 шт.   |
| Пензлі різних розмірів з штучних матеріалів | 15 наб.  |
| Пензлі білячі різних розмірів               | 15 наб.  |
| Палітра пластмасова                         | 15 шт.   |
| Посуд для води                              | 15 шт.   |
| Серветки паперові                           | 15 уп.   |
| Рідке мило                                  | 3 фл.    |
| Дерев'яні палички                           | 45 шт.   |
| Стеки                                       | 15 шт.   |
| Голки для фелтінгу (№ 36-40)                | 15 шт.   |
| <i>Обладнання</i>                           |          |
| Дошка учнівська                             | 1 шт.    |
| Столи учнівські                             | 15 к-тів |

## ЛІТЕРАТУРА

1. Диброва А. Поделки из соленого теста / А.Диброва. – Х.:Клуб семейного досуга. – 2011. – 63 с.
2. Кокарева Ия. Живописный войлок / Кокарева Ия. - АСТ-Пресс Книга, 2009. - 120 с.
3. Шинковская К.А. Войлок. Все способы валяния / К.А. Шинковская. - АСТ-Пресс Книга, 2011.
4. Школа ремесел : орігамі, пап'є-маше, паперова пластика / упоряд. О.Колонькова, О.Литовченко. – К. : Шк.світ. – 2010. – 112 с.
5. Школа ремесел : квілінг – паперові кучерики / упоряд. О.Колонькова. – К. : Шк.світ. – 2012. – 80 с.

6. Школа ремесел : писанкарство / упоряд. О.Колонькова. – К. : Шк.світ. – 2012. – 48 с.
7. Школа ремесел : писанкарство, лозоплетіння, ліплення з глини / упоряд. О.Колонькова. – К. : Шк.світ. – 2008. – 112 с.